

ՀԱՐԿԱԴԻՐ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՆԹԱԾՐԱԳԻՐ 5, ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ. ԶՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ԶՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ, ՓՈԽԼ II

Նախագծի համարը՝ L2860-ICB-1-05

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ա Ծրագրի նախադրյալները

1. Ջրամատակարարման և Ջրահեռացման (ՋևՋ) սեկտորի ծրագրի Փուլ I-ի հաջող իրականացումից հետո Հայաստանի կառավարությունը (ՀԿ) Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի (ՋՏԿԿ) միջոցով առաջարկել է Ասիական Ջարգացման Բանկին (ԱԶԲ) աջակցել նոր ծրագրի ֆինանսավորմանը: ԱԶԲ-ն համաձայնել է Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) կառավարությանը տրամադրել 37 մլն. ՀՀԴ (Հայաստանի Հանրապետության դրամ) վարկ 10 ենթածրագրերի ՋևՋ համակարգերի վերականգնման և ընդլայնման, Հայջրմուղկոյուղու (ՀՋԿ)¹ աշխատանքի արդյունավետության և ֆինանսական կառավարման բարելավման նպատակով:

Բ Ծրագրի գործունեության շրջանակները

2. Նախագծի նպատակն է. (ա) վերականգնել և արդիականացնել ջրամատակարարման ենթակառուցվածքները, (բ) բարելավել ջրամատակարարման ծառայությունների իրականացումը, և (գ) բարելավել ջրի կոմունալ սպասարկման կազմակերպության կառավարման և շահագործման արդյունավետությունը:
3. Արդյունքում, Ծրագիրը, շահառու տնտեսություններին կայուն խմելու ջուր մատակարարելով, կապահովի հասարակության առողջությունը և շրջակա միջավայրի պաշտպանությունը: Այն նաև կօժանդակի աղքատության կրճատմանը՝ (ա) կրճատելով ջրի միջոցով փոխանցվող հիվանդությունների դեպքերը և բուժօգնության ծախսերը, (բ) կրճատելով կանանց ինտենսիվ տնային աշխատանք կատարելու ժամանակը, ինչպես օրինակ՝ ջուր հավաքելը, հնարավորություն ընձեռելով նրանց ավելի շատ մասնակցել հասարակական և տնտեսական միջոցառումների, (գ) ապահովելով ավելի անվտանգ և վստահելի ջրամատակարարում, և (դ) անվտանգ և խմելու ջրի կայուն մատակարարման միջոցով ծրագրի բոլոր քաղաքներում և գյուղերում տնտեսությունների կենսամակարդակի բարելավմամբ:
4. Ծրագիրը կստեղծի անվտանգ, վստահելի ջրամատակարարում խողովակաշարերի միջոցով 112 համայնքների համար՝ 18 քաղաք և 94 գյուղ 10 մարզերում (Արագածոտն, Արարատ, Արմավիր, Գեղարքունիք, Տավուշ, Լոռի, Կոտայք, Շիրակ, Սյունիք և Վայոց Ձոր): Ծրագիրը կիրականացվի ենթածրագրերի միջոցով: Ենթածրագիր 5-ի շահառուները Տավուշի մարզում հետևյալ քաղաքներն են՝ Նոյեմբերյան և Բերդ:

Գ Ենթածրագիր 5-ի նախագծային առանձնահատկությունները

5. Ենթածրագիր 5-ն ընդգրկում է Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքները: Ենթածրագիրը նպատակաուղղված է 14130 շահառուների:

¹ ՀՋԿ-ն պետական առևտրային կազմակերպություն է, որը կառավարվում և շահագործվում է միջազգային ջրի կոմունալ սպասարկման կազմակերպության հետ կառավարման պայմանագրի միջոցով:

6. Շահառու համայնքներում ջրամատակարարման համակարգը հիմնականում կառուցվել է 1950-70թթ.: Որոշ ջրագծեր և ջրաչափական հանգույցներ կառուցվել են 2009-11թթ. ԱԶԲ-ի կողմից ֆինանսավորված ծրագրերի շրջանակներում: Համակարգի մոտ 80%-ը վթարային վիճակում է:
7. Ենթածրագրում ընդգրկված քաղաքների ջրամատակարարման բարելավման նպատակով առաջարկվում են հետևյալ միջոցառումները՝ քաղաքների ջրնուղի ցանցերի գոտիավորում և բոլոր 3 գոտիների ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի վթարված խողովակաշարերի փոխարինում:
8. Ենթածրագրում ընդգրկված բնակավայրերի ջրամատակարարման համակարգի բարելավման առաջարկությունների հիմքում ընկած են հետևյալ մոտեցումները.
 - բաշխիչ ցանցերի վերակառուցում և կառուցում, որը կհանգեցնի հոսակորուստների նվազեցմանը, ջրապահանջի ապահովմանը և ռացիոնալ օգտագործմանը,
 - կոյուղու մաքրման կայանների նախատեսում, որը կհանգեցնի բնակավայրերից կեղտաջրերի կազմակերպված հեռացմանը՝ լուծելով բնապահպանական շատ կարևոր խնդիրներ:
9. Ենթածրագրում ընդգրկված բնակավայրերի ջրահեռացման համակարգի տեխնիկական վիճակի ուսումնասիրություններ են կատարվել, որոնց արդյունքում պարզվել է, որ Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքները կոյուղացված են և կեղտաջրերը մեխանիկական մաքրումից հետո լցվում են գետ: Կոյուղու գլխավոր կոլեկտորներում և միջթաղամասային ջրահեռացման ցանցերում խցանված հատվածներ կան, որոշ դիտահորեր կարիք ունեն վերանորոգման: Նշված աշխատանքների իրականացումը կնպաստի վթարների նվազեցմանը և ցանցի նորմալ շահագործմանը:
10. Հաշվի առնելով ԱԶԲ-ի կողմից ֆինանսավորվող ծրագրում ընդգրկված բնակավայրերի թվաքանակը և դրան համապատասխան վարկային միջոցների սահմանափակությունը՝ բնակավայրերի լիարժեք բարելավման առաջնահերթ միջոցառումների ծրագրում ընդգրկվել են այն աշխատանքները, որոնք կբերեն առավել հրատապ խնդիրների լուծմանը: Ընտրվել են տեխնիկական և ֆինանսական առումով իրագործելի առաջարկությունները:
11. Ստորև ներկայացվում են Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքների ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման համար այն հիմնական չափանիշները, որոնք հիմք են հանդիսացել առաջնահերթ ներդրումների ծրագրի մշակման համար.
 - բնակավայրերի ընդգրկելիությունը ՀԶԿ-ի կազմում,
 - բաժանորդների կողմից հավաքագրման մակարդակը և պատրաստականությունը,
 - բնակավայրի ջրամատակարարման առկա վիճակը և բարելավման հնարավորությունը,
 - համակարգի հզորությունը և ջրաապահովման հնարավորությունը,
 - համակարգի կառավարելիության մակարդակի բարձրացման հնարավորությունները,
 - համակարգի բոլոր տարրերի տեխնիկական վիճակը և բարելավման կարիքները,

- ջրի հաշվառման առկայությունը և համակարգի կիրառման կամ ներդրման հնարավորությունները,
- անհատական տների մուտքագծերի կառուցման և ջրաչափի տեղադրման անհրաժեշտության ծավալները,
- հոսակորուստների և շռայլումների կրճատման հնարավորություններն ու պահանջվող աշխատանքների ծավալները,
- շահագործման ծախսերի կրճատման, կառավարման արդյունավետության հնարավորությունները:

12. Ենթաժրագիր 5-ի համար նախատեսված են հետևյալ բաղադրիչները՝ (ա) de50-250 և de50-160 տրամագծերի պոլիէթիլենե ջրագծերի կառուցում L=50590մ ընդհանուր երկարությամբ; (բ) ջրաչափական հանգույցների և անհատական տների մուտքագծերի կառուցում de20-160 պոլիէթիլենե խողովակներից ընդհանուր 2770 բաժանորդի համար; (գ) փականային կարգավորման հանգույցների կառուցում; (դ) ճնշման կարգավորիչ հանգույցների կառուցում; (ե) թաղված փականային հանգույցների կառուցում; (զ) $1 \times 500 \text{մ}^3$, $2 \times 250 \text{մ}^3$ և $1 \times 300 \text{մ}^3$ տարողությամբ ՕԿՁ-ների վերանորոգում; (է) ընդհանուր 5499մ^2 մակերեսով ասֆալտբետոնե ծածկույթի քանդում և վերականգնում; (ը) ջրատարների վերակառուցում առանձին հատվածներում DN300 և DN200 պողպատե խողովակներով L=300մ ընդհանուր երկարությամբ; (թ) ՕԿՁ-ի դատարկման խողովակի վերանորոգում առանձին հատվածներում de315 պոլիէթիլենե խողովակներով L=200մ երկարությամբ:

Դ Հաշվետվության նպատակը և գործունեության շրջանակները

13. Տվյալ հաշվետվության նպատակն է վերանայել Ենթաժրագիր 5-ի հողի ձեռքբերման և տարաբնակեցման (ՀՁՏ) ազդեցությունը՝ հիմնվելով աշխատանքային նախագծի վրա և առաջարկել այն մեղմացնող միջոցառումներ, անհրաժեշտության դեպքում ԱԶԲ-ի Երաշխիքային քաղաքականության հայտարարության համաձայն (2009): Սույն հաշվետվությունը կազմվել է նաև համաձայն ԱԶԲ-ի Տարաբնակեցման Ձեռնարկի (1998):

2. ՀՁՏ ՊԱՐԱՆՁՆԵՐԸ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԱՐ

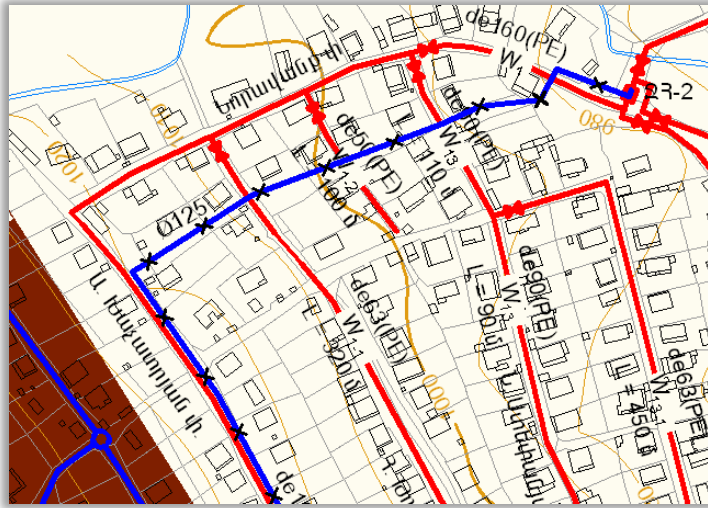
14. Ըստ Երաշխիքային քաղաքականության հայտարարության դասակարգման՝ Ծրագիրը հարկադիր տարաբնակեցման ազդեցության տեսանկյունից համարվում է Բ դասի (սահմանափակ ազդեցություն): Նախնական, այնուհետև աշխատանքային նախագիծը ցուց է տվել, որ վերականգնողական և շինարարական աշխատանքները հիմնականում իրականացվելու են ՀԶԿ-ի կողմից սեփականություն համարվող տարածքներում, քաղաքային/համայնքային հողերում, կամ քաղաքային/համայնքային ենթակառուցվածքին տրված իրավունքների շրջանակներում:

15. ՀԶԿ-ի Ծրագրի (Փուլ II) Հողի Ձեռքբերման և Տարաբնակեցման Ծրագիրը (ՀՁՏԾ) մշակվել է «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի և հաստատվել Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի կողմից ՀՀ Տարածքային Կառավարման Նախարարության վերահսկողության ներքո: Փաստաթուղթը վերաբերում է ծրագրի ՀՁՏ-ի ազդեցություններին՝ հիմք ընդունելով նախնական նախագիծը և դրա իրականացման համար համապատասխան բյուջեն: ՀՁՏԾ-ն հաստատվել է ՀՀ կառավարության կողմից 2012թ. մարտին:

Փաստաթղթի մանրամասները, մեխանիզմները, ընթացակարգերը և փոխհատուցման վճարները պետք է կիրառվեն Հողի Ձեռքբերման և Տարաբնակեցման միջոցառումները ծրագրման և իրականացման ժամանակ: Տարաբնակեցման ծրագիրը նույնպես հաստատվել է ՀՏՊԿ-ի կողմից և 2011թ. դեկտեմբերի 19-ին Ծրագրի ՀՁՏԾ-ի հետ միասին ներբեռնվել է ՀԶԿ-ի վեբ կայք:

3. ՀՁՏ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՂՍԱՑՈՒՄ

16. Աշխատանքային նախագծի հիմնական նախապայմաններից մեկը ՀՁՏ ազդեցության կանխարգելում է, քանի որ ՀՁՏԾ-ն նշում է, որ ենթածրագրերը, որոնք ներառում են մասնավոր սեփականության ձեռքբերում և/կամ հանգեցնում են զգալի ՀՏ ազդեցության, չեն համապատասխանում ծրագրի ֆինանսավորման պահանջներին և, հետևաբար, պետք է բացառվեն ծրագրից:
17. Աշխատանքային նախագծի յուրաքանչյուր բաժնի համար նախապես ուսումնասիրվել են յուրաքանչյուր համայնքի կադաստրային քարտեզները պարզելու համար, թե արդյոք կան որոշ համընկնումներ մասնավոր կամ օգտագործվող հողերի և առկա ջրատարների անցնող ճանապարհների միջև: Կադաստրային քարտեզների ճշգրտում իրականացվել է նաև տեղում` հիմք ընդունելով ուսումնասիրություններն ու չափումները, որտեղ անհրաժեշտ է: Ստուգելուց հետո աշխատանքային նախագծում ազդեցությունը օրինական/անօրինական օգտագործվող հողերի/կառույցների վրա բացառվել է:
18. Աշխատանքային նախագծում կիրառված հիմնական սկզբունքները.
 - Խողովակները տեղակայված են շինհրապարակներում, որոնք արդեն օգտագործվել են նույն նպատակով և/կամ պատկանում են համայնքի ղեկավարությանը,
 - Համայնքների փողոցներում ընտրվել են նոր գծեր, որի միջոցով կկանխարգելվի ՀՁՏ-ն, ինչպես նաև ապագայում համայնքի անդամների կողմից հողերի օգտագործումը: Այն նաև կապահովի ենթակառուցվածքի ավելի հեշտ տեխնիկական սպասարկումը, ինչպես նաև կկանխարգելի խողովակաշարերի ցանցից ջրի անօրինական օգտագործումը:
 - Հողի մասնավոր օգտագործման դեպքում (օրինական կամ անօրինական) տրվել է նոր նախագծային լուծում ազդեցությունները բացառելու նպատակով: Ստորև բերված Նկար 1-ը ցույց է տալիս, թե ինչպես է շրջանցվել բնակելի տարածքների վրա ազդեցությունը Բերդ քաղաքում, իսկ Նկար 2-ը` բնակելի տարածքների վրա ազդեցությունը Նոյեմբերյան քաղաքում:
 - Բոլոր նախագծերը ներկայացվել են, վերանայվել, համաձայնեցվել և հաստատվել համայնքի ղեկավարության կողմից: Ջրատարների փոքր փոխարինումները հաստատվել են համայնքի ղեկավարության կողմից: Նախագիծը նաև վերանայվել է և հաստատվել հասարակական կոմունալ սպասարկման կազմակերպությունների հետ, ինչպես օրինակ` «ԱրմենՏել» ՓԲԸ, «ՀԱՅՈՒՄԳԱԶԱՐԴ» ՓԲԸ, «Հայաստանի էլեկտրական Ցանցեր» ՓԲԸ:
 - Համայնքային հողատարածքներում ջրատարների վերատեղադրման դեպքում նախագծով նախատեսվում է, որ ճանապարհի/հողի մայթերը պետք է փոխարինվեն նույն տեսակի մայթերով:

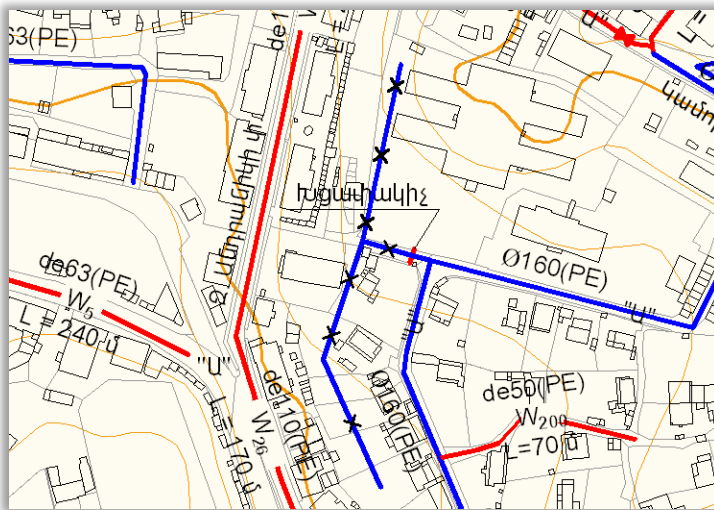

Նկար 1. քաղաք Բերդ

Ծանոթություն.

Կապույտ գծեր – գոյություն ունեցող ջրագծեր

Կարմիր գծեր – նախագծվող ջրագծեր

Նկար 2. քաղաք Նոյեմբերյան

Ծանոթություն.

Կապույտ գծեր – գոյություն ունեցող ջրագծեր

Կարմիր գծեր – նախագծվող ջրագծեր

19. Ծրագրի նախագիծը իրականացվել է շահառու ընկերությունների հետ սերտ համագործակցության արդյունքում:

- Ծրագրի մասին հանրային իրազեկումն և նախագծումը հաստատվել է Հանրային խորհրդատվության (ՀԽ) կողմից Տեղական իշխանությունների (ՏԻ) ներկայացուցիչների և շահառու համայնքների անդամների հետ միասին, աշխատանքային նախագծի ընթացքում:

- Բոլոր նախագծերը ներկայացվել են, քննարկվել և համաձայնեցվել Տեղական Իշխանությունների հետ: Համաձայնության արդյունքում նախագծերը հաստատվել և կնքվել են ՏԻ-ի կողմից:

4. ՀԶՏ ՀԱՎԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

20. Ենթաձրագիր 5-ը չի առաջացնի որևէ մշտական և/կամ ժամանակավոր ազդեցություններ, քանի որ շահագործման և տեխնիկական սպասարկման միջոցառումները հիմնականում իրականացվելու են ՀԶԿ-ի առկա միջոցներով՝ համայնքային հողի կամ քաղաքային ենթակառուցվածքների կողմից սահմանված իրավունքների շրջանակում:

21. Տրված ենթաձրագրի ազդեցությունը չի տարածվում մասնավոր հողերի կամ համայնքների հողերի վրա: Ջրի խողովակաշարերի շինարարությունը ժամանակավոր ազդեցություն չի թողնի ձեռներեցության վրա, քանի որ ճանապարհները և ճամփեզրերը բավականին լայն են, որպեսզի բնակիչների համար խոչընդոտներ և եկամտի կորուստ չառաջանա:

22. Ջրամատակարարման խողովակների և ջրավազանների վերակառուցման ընթացքում նախագծային տարածքներում տնային տնտեսությունների և ձեռներեցության վրա ազդեցություն չի ակնկալվում, քանի որ հետևյալ միջոցառումները նախատեսված են նմանատիպ ազդեցությունները վերացնելու համար՝ չնայած դրանց կարճատևությանը:

- Բոլոր բնակիչներին և առևտրականներին նախապես աշխատանքի բնույթի և ընթացքի վերաբերյալ տեղեկության տրամադրում, որպեսզի նրանք կարողանան անհրաժեշտ նախապատրաստություններ կատարել,
- Աշխատուժի ավելացում և համապատասխան սարքավորումների տրամադրում աշխատանքները նվազագույն ժամկետում ավարտելու համար, և
- Հին համակարգից տնային տնտեսությունների ու ձեռնարկատիրական հաստատությունների միացումները անջատելուց առաջ ճշգրտում, որ նոր համակարգին միացումը լավ է կազմակերպված:

23. Շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում հնարավոր է ժամանակավոր մուտքի սահմանափակում կամ դժվարանցանելիության պայմաններ: Հետևյալ կետերը պետք է ընդգրկվեն Կապալառուի պայմանագրի մեջ վերոհիշյալ խնդիրների ազդեցությունը մեղմացնելու կամ չեզոքացնելու համար:

- Նախքան քաղաքաշինական աշխատանքների սկիզբը շինարարության Կապալառուն պետք է երաշխավորի այլընտրանքային լուծում, որը կապահովի համայնքի անդամների մուտքը դեպի իրենց հողային տարածք կամ բնակության վայր,
- Մուտքի այլընտրանքային լուծման բացակայության դեպքում Կապալառուն պետք է իր աշխատանքները ծրագրի այնպես (ժամային գրաֆիկով, ոչ բանուկ ժամանակամիջոցում, օգտագործելով հատուկ տեխնոլոգիաներ և այլն), որ տեղի բնակիչները ազդեցություն չկրեն: Կապալառուն պետք է նախօրոք տեղեկացնի բոլոր բնակիչներին և առևտրականներին աշխատանքի բնույթի և տևողության մասին, որպեսզի վերջիններս ձեռնարկեն համապատասխան միջոցներ,

- Սպառողի մուտքը գործող բիզնես պահպանելու համար կապալառուն պետք է ապահովի փայտե շարժական անցուղիներ և համապատասխան մուտք մեքենաների համար խրամուղիների վրայով:
- Նման չկանխատեսված դեպքերում, երբ հողատերը կորցնում է իր բերքը, դեպի հողատարածք մուտք չունենալու պատճառով, Կապալառուն պետք է զեկուցի վերահսկող խորհրդատուին և դադարեցնի քաղաքաշինական աշխատանքները տուժած վայրերում մինչև բերքի կորստի փոխհատուցումը, ինչպես նշված է ԶՏԾ դրույթներում:
- «ՂՁԿ» ՓԲԸ-ն կվերահսկի շինարարության ազդեցությունը՝ համաձայն նկարագրված ընթացակարգերի և մոտեցումների:

5. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

24. Ենթաձրագիր 5-ի համար հարկադիր տարաբնակեցման ազդեցությունների ուսումնասիրությունից հետո մշակվել է համալիր հետազոտական հաշվետվություն, վստահ լինելու համար, որ Ենթաձրագիրը չի ունենա ԶՏ ազդեցություններ: ԵՎ ժամանակավոր, և՛ մշտական ազդեցությունները քննարկվել և վերլուծության են ենթարկվել ուսումնասիրության ընթացքում:
25. Ենթաձրագիր 5-ը ընդգրկում է առկա ֆիզիկական միջոցների վերականգնում և բարելավում: Աշխատանքային նախագիծը հաստատում է, որ վերականգնողական և շինարարական աշխատանքները իրականացվելու են ԶՁԿ-ի սեփականություն հանդիսացող կամ քաղաքապետարանին պատկանող տարածքներում, ինչպես նաև այն տարածքներում, որտեղ իրավունք է տրվել քաղաքային ենթակառուցվածքներին:
- Միջոցառումները, անկախ սեփականատիրության կարգավիճակից կամ հողի տվյալ պահին օգտագործումից, չեն պահանջում մշտական կամ ժամանակավոր հողերի ձեռքբերում:
 - Բիզնեսի վրա որևէ ազդեցություն չի ակնկալվում:
 - Չի սահմանափակվի որևէ անձի մուտքը դեպի կառույցներ, բնական ռեսուրսներ կամ սպասարկման տարածքներ:
26. Շինարարության փուլում ԶՁԿ-ն կիրականացնի շինարարական աշխատանքների վերահսկողություն ցանկացած ժամանակավոր և մշտական ազդեցության հիմունքներով, ինչպես օրինակ՝ բիզնեսի կամ այլ կենսական աղբյուրների հասանելիության սահմանափակումը և այլն: Ցանկացած ազդեցություն, որը հայտնաբերվել է շինարարական աշխատանքների ժամանակ, կփոխհատուցվի ԶՏԾ-ի դրույթների հիման վրա: